

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

૨૦૧૮ની આર/ક્રિમિનલ અપીલ (સજા વિરુદ્ધ) નં. ૧૪૫૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ઇલેશ જે. વોરા

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ આર. ટી. વચ્છાની

રાવલ શૈલેષભાઈ રમેશભાઈ વીરચંદભાઈ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧ તરફે શ્રી પ્રતિક બી બારોટ (૩૭૧૧)

સામાવાળા (ઓ)/પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ તરફે શ્રી રોનક બી. રાવલ,

એપીપી

=====

કોરમ:માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ઇલેશ જે. વોરા

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ આર. ટી. વચ્છાની

તારીખ:૧૭/૦૨/૨૦૨૬

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ આર. ટી. વચ્છાની દ્વારા)

૧. વર્તમાન ફોજદારી અપીલ અપીલકર્તા-આરોપી દ્વારા ભારતીય ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૪ હેઠળ, સેશન્સ કેસ નંબર ૪૪/૨૦૧૭ માં વિદ્વાન સેશન્સ ૪૪ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ દોષસિદ્ધિના ચુકાદા અને સજાના હુકમ તારીખ ૩૦/૦૫/૨૦૧૮ થી નારાજ થઈને દાખલ કરવામાં આવી છે, જે દ્વારા અપીલકર્તાને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા. વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટે અપીલકર્તાને આજીવન કેદની સખત કેદની સજા અને દંડ ભરવાનો તથા દંડ ન ભરે તો આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ હેઠળના ગુના માટે વધુ સખત કેદની સજા ફટકારી હતી.

૨. પ્રાસંગિક રીતે, ફરિયાદપક્ષનો કેસ નીચે મુજબ છે:

૨.૧ તારીખ ૨૦-૦૬-૨૦૧૬ ના રોજ આશરે બપોરે ૧૨:૩૦ વાગ્યે,

મહેસાણા શહેર હાઈવે પર આવેલ વાઈડ ઍંગલ સિનેમા નજીકના સર્વિસ રોડ પર, મૃતક રાવળ ગોવિંદભાઈ ધનાભાઈ, ઉંમર આશરે ૩૦ વર્ષ, રહેવાસી મહેસાણા, તેમની સોડાની લારી પાસે ઉભા રહીને પોતાના રોજિંદા વેચાણ વેપારમાં રોકાયેલા હતા. તે જ સમયે, આરોપી રાવળ શૈલેષભાઈ રમેશભાઈ, જે મૃતકના સગા થાય છે અને તે જ વિસ્તારના રહેવાસી છે, પોતાની મોટરસાઈકલ પર ત્યાં આવ્યા હતા. શરૂઆતમાં, મૃતક અને આરોપી બંને મૈત્રીપૂર્ણ સંબંધો ધરાવતા હોય તેવું લાગતું હતું અને તેમની સામાન્ય ટેવ મુજબ રમુજી મજાક, મશ્કરી અને પરસ્પર એકબીજાને હળવી ગાળો આપતા હતા.

૨.૨ જોકે, જે નિર્દોષ મજાક તરીકે શરૂ થયું હતું તે ટૂંક સમયમાં જ ઉગ્ર ઝઘડામાં પરિણમ્યું જ્યારે આરોપીએ મૃતકની માતા અને બહેનનો સંદર્ભ આપીને અત્યંત ગંદી, ઉશ્કેરણીજનક અને અસંસદીય ગાળો અત્યંત અપમાનજનક અને કલંકિત રીતે આપવાનું શરૂ કર્યું. મૃતકે આવી ગાળાગાળીનો સખત વાંધો ઉઠાવીને તે જ ભાષામાં જવાબ આપવાની કે મૌખિક બોલાચાલીને વધુ આગળ વધારવાની ના પાડી. આ ઈનકારે આરોપીને અચાનક અને આવેશપૂર્વક ઉશ્કેર્યો હોવાનો આક્ષેપ છે, જેણે ગુસ્સાના આવેશમાં અને આત્મનિયંત્રણ ગુમાવીને, તરત જ પોતાના ખિસ્સામાંથી કાળા હાથાવાળી ફોલિંગ છરી કાઢી, બટન દબાવીને તેને ખોલી અને મૃતકના શરીરના વિવિધ ભાગો પર વારંવાર ઘા મારવાનું શરૂ

કર્ચું. આ ઘા ચોક્કસપણે મહત્વપૂર્ણ ભાગો પર મારવામાં આવ્યા હતા અને તેમાં પેટના મધ્ય ભાગમાં પ્રથમ ઘા, ત્યારબાદ જમણા ખાંધ પર, છાતીની ડાબી બાજુએ, પેટની જમણી અને ડાબી બંને બાજુએ, જમણા હાથના નીચેના ભાગમાં ઊંડો ઘા, ડાબા હાથની હથેળી પર અને ગળાની ડાબી બાજુએ ઘાનો સમાવેશ થાય છે. તીક્ષ્ણ કાપવા અને ઊંડા ઘા કરવા વાળા હથિયાર વડે કરવામાં આવેલા આ બહુવિધ ઘા ચોક્કસપણે મૃત્યુ નીપજાવવાના ઈરાદાથી કરવામાં આવ્યા હોવાનો આક્ષેપ હતો, જેના પરિણામે પ્રાણઘાતક અને જીવન માટે જોખમી ઈજાઓ થઈ હતી. હુમલા દરમિયાન, જ્યારે ફરિયાદી, જે કેસના પ્રત્યક્ષદર્શી અને ઈજાગ્રસ્ત વ્યક્તિ છે, બંનેને વચ્ચે પડીને છોડાવવા માટે દોડી આવ્યા, ત્યારે આરોપીએ તેમને પણ તે જ છરી વડે તેમના જમણા હાથની હથેળી પાસે માર માર્યો અને અત્યંત ગંદી ગાળો આપવાનું ચાલુ રાખ્યું, જેથી સ્થળ પર જાહેર શાંતિ અને સુલેહનો ભંગ થયો. ઘટના બન્યાના તરત જ, ઈજાગ્રસ્ત મૃતકને કટોકટીની સારવાર માટે મહેસાણા સિવિલ હોસ્પિટલમાં ખસેડવામાં આવ્યા હતા અને, તેમની ઈજાઓની ગંભીરતા અને કટોકટીપૂર્ણ સ્થિતિને કારણે, ત્યારબાદ તેમને અધતન તબીબી સારવાર માટે અમદાવાદ સિવિલ હોસ્પિટલમાં સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવ્યા હતા. કમનસીબે, સતત કેટેગરીના તબીબી પ્રયાસો અને દિવસો સુધીની સારવાર છતાં, મૃતક ૨૮-૦૬-૨૦૧૬ ના રોજ બહુવિધ ઊંડા ઘાની ઈજાઓ અને તેની ગૂંચવણો, જેમાં હૃદય અને

શ્વસનતંત્રની નિષ્ફળતાનો સમાવેશ થાય છે, તેના કારણે મૃત્યુ પામ્યા. પ્રોસિક્યુશનનો ચોક્કસ કેસ છે કે આરોપીએ પૂરા જ્ઞાન અને ઈરાદા સાથે કાર્ય કર્યું હતું કે શરીરના મહત્વપૂર્ણ ભાગો પર તીક્ષ્ણ હથિયાર વડે કરવામાં આવેલી ઈજાઓનું સ્વરૂપ, સંખ્યા અને સ્થાન કુદરતી ક્રમમાં મૃત્યુ નીપજાવવા માટે પૂરતા હતા, જેના દ્વારા આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ખૂનનો ગુનો કર્યો હતો.

૩. ફરિયાદ નોંધાયા પછી, મહેસાણા સીટી બી ડિવિઝન પોલીસ સ્ટેશનમાં સી.આર. નંબર ૧૩૪/૨૦૧૬ થી આઈપીસી ની કલમ ૩૦૭, ૩૨૪, ૫૦૪ અને ગુજરાત પોલીસ એક્ટની કલમ ૧૩૫ હેઠળના ગુનાઓ માટે એફઆઈઆર નોંધવામાં આવી હતી. સારવાર દરમિયાન ઈજાગ્રસ્તનું મૃત્યુ થતાં આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ ઉમેરવામાં આવી હતી. તપાસ અધિકારીએ નિવેદનો નોંધ્યા, પંચનામા કર્યા, આરોપીના કહેવાથી મુદ્દામાલ છરી રિકવર કરી, એફએસએલમાં આર્ટિકલ્સ મોકલ્યા, તબીબી કાગળો એકત્રિત કર્યા અને વિદ્વાન ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, મહેસાણાની કોર્ટમાં ચાર્જશીટ રજૂ કરી, જે ફોજદારી કેસ નંબર ૮૫૩૧/૨૦૧૬ તરીકે નોંધાઈ, જે પાછળથી સેશન્સ કેસ નંબર ૪૪/૨૦૧૭ તરીકે સેશન્સ કોર્ટમાં કમિટ કરવામાં આવી હતી.

૪. વિદ્વાન સેશન્સ જજે અપીલકર્તા-આરોપી સામે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ હેઠળ આક્ષેપ ઘડ્યો અને કાયદા અનુસાર કેસ

ચલાવવાની કાર્યવાહી કરી. આરોપીનો વાંક સાબિત કરવા અને તેની સામે મૂકવામાં આવેલા આક્ષેપોને શંકાથી પર સાબિત કરવા માટે, પ્રાસિક્યુશને કુલ ૨૩ સાક્ષીઓની તપાસ કરી, જેમાં મહત્વપૂર્ણ પ્રત્યક્ષદર્શીઓ, ઇજાગ્રસ્ત સાક્ષીઓ, પંચ સાક્ષીઓ, પોલીસ સાક્ષીઓ અને ત્રણ તબીબી અધિકારીઓનો સમાવેશ થાય છે જેમણે મૃતકની અલગ અલગ તબક્કે સારવાર કરી હતી અને પોસ્ટમોર્ટમ પરીક્ષણ કર્યું હતું. પ્રાસિક્યુશને મોટી સંખ્યામાં દસ્તાવેજી પુરાવા પણ રજૂ કર્યા અને તેના પર આધાર રાખ્યો, જેમાં એફઆઈઆર, ગુનાના સ્થળના પંચનામા અને હથિયારની રિકવરી, ઇન્કવેસ્ટ પંચનામું, પોસ્ટમોર્ટમ નોટ્સ, મેડિકલ સર્ટિફિકેટ્સ, મહેસાણા સિવિલ હોસ્પિટલ અને અમદાવાદ સિવિલ હોસ્પિટલના સારવારના રેકૉર્ડ્સ, એફએસએલ અહેવાલો, સારવાર કરનાર ડોક્ટરો દ્વારા નોંધાયેલ ડાઇંગ ડિક્લેરેશન અને અન્ય સમકાલીન દસ્તાવેજોનો સમાવેશ થાય છે.

૪.૧ વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટે, કાયદાનું પાલન કરીને, ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૮૩ ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીનું વધુ નિવેદન નોંધ્યું. પોતાના આ નિવેદનમાં, આરોપીએ તેની સામે રેકૉર્ડ પર આવતા ગુનાહિત સંજોગો અને પુરાવાઓનો સ્પષ્ટપણે ઇનકાર કર્યો. તેણે સંપૂર્ણ નિર્દોષતાનો દાવો કર્યો, ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે તેને કથિત ઘટના સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી, જણાવ્યું કે તે ઘટના વિશે કંઈ જાણતો નથી, અને દલીલ કરી કે તેની સામે વેરભાવથી ખોટો કેસ નોંધવામાં આવ્યો છે. તેણે કોઈ બચાવ સાક્ષીની

તપાસ કરી ન હતી કે પોતાના બચાવમાં કોઈ દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કર્યા ન હતા.

૫. આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ખૂનના આક્ષેપ અને મૂળરૂપે મૂકવામાં આવેલા અન્ય ગુનાઓને સાબિત કરવા માટે, પ્રાસિક્યુશને ટ્રાયલ દરમિયાન કુલ ૨૩ સાક્ષીઓની તપાસ કરી અને કુલ ૨૬ દસ્તાવેજી પુરાવા પ્રદર્શિત કર્યા.

ક્રમ નંબર	નામ	આંક
૧	ડૉ. રમેશ કુમાર મગનભાઈ શાહ	૭
૨	ડૉ. ભૈરવી દીપક જોશી	૧૬
૩	ડૉ. પૂર્વી શીતલગિરી ગોસ્વામી	૫૦
૪	ઠાકુર વિક્રમજી રામસંગજી	૧૨
૫	ઠાકુર રમેશજી મગનજી	૧૫
૬	ઠાકુર મોહનજી ખોડાજી	૨૨
૭	ઠાકુર અમૃતજી દિવાનજી	૨૫
૮	રાવલ સંજયકુમાર લીલાભાઈ	૨૬
૯	ગોસ્વામી મહેન્દ્રગિરી સંતોષગિરી	૨૯
૧૦	ઠાકુર જીતેન્દ્ર પરબતજી	૩૨
૧૧	વ્યાસ કમલેશકુમાર રૂપશંકર	૩૩
૧૨	પંચાલ ભાનુભાઈ બાબૂલાલ	૩૬

૧૩	વારિયાની મહજેશકુમાર નારંદાસ	૩૭
૧૪	રાવલ રેખાબેન ગોવિંદભાઈ	૪૦
૧૫	રાવલ કાંતિભાઈ વેલ્જીભાઈ	૪૩
૧૬	ગોસ્વામી સંજયભારતી રામભારતી	૪૪
૧૭	ગોસ્વામી સુનીલ ભારતી કૈલાસભારતી	૪૫
૧૮	ચૌધરી રમેશભાઈ રામજીભાઈ	૪૬
૧૯	રાવલ રાજુભાઈ કાંતિભાઈ	૪૯
૨૦	દેસાઈ મગનભાઈ માલાભાઈ	૫૬
૨૧	કટાના નાગજીભાઈ ગોકલભાઈ	૬૧
૨૨	જાડેજા સતનસિંહ પરબતસિંહ	૬૮
૨૩	ત્રિવેદી કૌશિકકુમાર હેમશંકર	૭૧

દસ્તાવેજ પુરાવાઓ:

ક્રમ નંબર	નામ	આંક
૧	ઇન્કવેસ્ટ પંચનામું	૬
૨	ફરીયાદીની સારવારનું સર્ટિફિકેટ	૮
૩	મરણજનાર વ્યક્તિની સારવારનું સર્ટિફિકેટ	૧૦
૪	ગુનાવાળી જગ્યાનું પંચનામું	૧૩
૫	પીએમ નોટ	૧૭
૬	મરણનું કારણ દર્શાવતું સર્ટિફિકેટ	૧૮

૭	ફરીયાદીના શારીરિક સ્થિતિ અને કપડાંની જમીનો પંચનામા	૨૩
૮	મરણજનારના શારીરિક સ્થિતિ તથા કપડાં જમીનું પંચનામું	૨૭
૯	આરોપીના શારીરિક સ્થિતિ તથા કપડાં જમીનું પંચનામું	૩૦
૧૦	મર્ડર હથિયાર કબ્જે કર્યાનું પંચનામું	૩૪
૧૧	ફરીયાદીની ફરિયાદ	૩૮
૧૨	એફ. એસ. એલ. પ્રાથમિક અહેવાલ	૪૭
૧૩	વર્ધી રિપોર્ટ	૫૮
૧૪	મંજૂરી હુકમ	૫૯
૧૫	ગુનાનો વિશેષ અહેવાલ	૬૦
૧૬	એફ.એસ.એલ.માં મુદ્દામાલ મોકલવા અંગેનો પત્ર	૬૨
૧૭	મુદ્દામાલ રવાના નોંધ / એન્ટ્રી	૬૩
૧૮	મુદ્દામાલ પહોંચ્યાની પહોંચ (રસીદ)	૬૪
૧૯	એફ. એસ. એલ. બાયોલોજી ડિપાર્ટમેન્ટ રિપોર્ટ	૬૫
૨૦	એફ. એસ. એલ. સેરોલોજી વિભાગનો રિપોર્ટ	૬૬
૨૧	જાહેરનામાની નકલ	૬૭
૨૨	ઈજાગ્રસ્ત વ્યક્તિનું નિવેદન લેવા અંગેનો પત્ર	૬૯
૨૩	કલમોનો ઉમેરો કરવા અંગેનો રિપોર્ટ	૭૦
૨૪	ગુનાની નોંધણી કરવા માટે અહેવાલ	૭૧

૨૫	મૃતક વ્યક્તિનું નિવેદન લેવા માટે લખાયેલ પત્ર	૭૩
૨૬	ડી. ડી. માટે એક્ઝિક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટશ્રીને લખેલા પત્રની નકલ	૭૪

૬. ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાઓમાં મુખ્યત્વે મહેસાણા સિવિલ હોસ્પિટલ અને અમદાવાદ સિવિલ હોસ્પિટલમાં મૃતકની સારવાર કરનાર તબીબી અધિકારીઓની જુબાની, બહુવિધ ઊંડા ઘાની ઇજાઓ અને તેની ગૂંચવણોના કારણે માનવવધ દ્વારા મૃત્યુની પુષ્ટિ કરનાર પોસ્ટમોર્ટમ પરીક્ષણ કરનાર ડોક્ટર, આરોપીના કહેવાથી મુદ્દામાલ છરીની રિકવરી, હથિયારને ઇજાઓના સ્વરૂપ સાથે જોડતા એફએસએલ અહેવાલો, અને સૌથી મહત્વપૂર્ણ, બંને હોસ્પિટલોમાં સારવાર કરનાર ડોક્ટરો દ્વારા નોંધાયેલ ડાઇંગ ડિકલેરેશનનો સમાવેશ થાય છે જેમાં મૃતકે, સંપૂર્ણ ભાનમાં હોવા છતાં, આરોપીને તેના પર છરીના ઘા મારનાર વ્યક્તિ તરીકે ચોક્કસપણે નામ આપ્યું હતું. ફરિયાદી, જેમને પ્રત્યક્ષદર્શી અને ઇજાગ્રસ્ત વ્યક્તિ તરીકે રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા, તેઓ પોતાની મુખ્ય તપાસ દરમિયાન હોસ્ટાઇલ થઈ ગયા હતા અને ઘટના અથવા આરોપીની ભૂમિકા અંગે પ્રાસિક્યુશનની રજૂઆતને સમર્થન આપ્યું ન હતું. જોકે, પ્રાસિક્યુશને તબીબી પુરાવા, પોસ્ટમોર્ટમ અભિપ્રાય, રિકવરી પંચનામું અને ડાઇંગ ડિકલેરેશન પર મજબૂત આધાર રાખ્યો હતો જે સંબંધિત તબીબી

અધિકારીઓની જુબાની દ્વારા સાબિત થયા હતા અને જે દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૩૨(૧) હેઠળ ગ્રાહ્ય અને વિશ્વસનીય છે, કારણ કે મૃતક દ્વારા વિશ્વસનીય સાક્ષીઓ સમક્ષ ભાન અવસ્થામાં મૃત્યુના કારણ અંગે આપેલા નિવેદનો છે. રેકૉર્ડ પરના તમામ મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાની મૂલ્યાંકન કર્યા પછી, વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટે આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ આરોપી સામે દોષિત હોવાનો નિષ્કર્ષ નોંધ્યો અને તે મુજબ તેને દોષિત ઠેરવીને સજા ફટકારી.

૭. અપીલકર્તા-આરોપીના વિદ્વાન એડવોકેટે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે અપીલકર્તાએ પહેલેથી જ જેલવાસનો એક મોટો સમયગાળો વિતાવ્યો છે, તેમણે દલીલોની તારીખ સુધીમાં આશરે ૮ વર્ષ અને ૧૦ મહિનાની વાસ્તવિક કેદ પૂરી કરી છે. એવી વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે ઘટનાના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં રાખીને, જે પ્રારંભિક મજાક, પરસ્પર ગાળાગાળી અને કોઈ પૂર્વયોજિત આયોજન કે પૂર્વ વેર વગર અચાનક થયેલા ઝઘડા સાથે સંકળાયેલી નજીવી બોલાચાલીમાંથી ઉદ્ભવી હતી, તેની સાથે અપીલકર્તા દ્વારા પહેલેથી જ ભોગવવામાં આવેલા કસ્ટડીના લાંબા સમયગાળાને ધ્યાનમાં રાખીને, સજાને યોગ્ય રીતે પહેલેથી વિતાવેલા સમયગાળા સુધી અથવા વાજબી મુદત સુધી ઘટાડવામાં આવે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અપીલકર્તા તેના પરિવારનો એકમાત્ર કમાનાર સભ્ય છે, અને તેના સતત જેલવાસથી તેના આશ્રિતોને અવિશ્વસનીય મુશ્કેલી અને પીડા

થશે જેઓ તેમની આજીવિકા અને દૈનિક જરૂરિયાતો માટે તેના પર નિર્ભર છે.

૮. વિદ્વાન એપીપી શ્રી રોનક બી. રાવલે, વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટના તબીબી પુરાવાની વિશ્વસનીયતા પરના નિષ્કર્ષોને મજબૂત સમર્થન આપતા, જે સાબિત કરે છે કે બહુવિધ ઊંડા ઘાની ઇજાઓ કુદરતી ક્રમમાં મૃત્યુ નીપજાવવા માટે પૂરતી હતી, પોસ્ટમોર્ટમ અભિપ્રાય જે આ ઇજાઓ અને તેની ગૂંચવણોના કારણે હૃદય અને શ્વસનતંત્ર બંધ પડી જવાથી માનવવધ દ્વારા મૃત્યુની પુષ્ટિ કરે છે, આરોપીના કહેવાથી મુદ્દામાલ છરીની રિકવરી, એફએસએલ અહેવાલ, અને મહેસાણા સિવિલ હોસ્પિટલ તથા અમદાવાદ સિવિલ હોસ્પિટલમાં સારવાર કરનાર ડોક્ટરો દ્વારા નોંધાયેલ ડાઇંગ ડિકલેરેશન જેમાં મૃતકે સ્પષ્ટપણે આરોપીને હુમલાખોર તરીકે નામ આપ્યું હતું, અત્યંત સ્પષ્ટપણે રજૂઆત કરી કે રેકૉર્ડ પરની તમામ સામગ્રીનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરતા, ઘટના ભલે અચાનક ઝઘડામાં કોઈ પૂર્વયોજિત આયોજન વગર, અને કોઈ પૂર્વ વેરની ગેરહાજરીમાં બની હોય, કોર્ટ એ વાત પર વિચાર કરી શકે છે કે હથિયાર આરોપી પોતે લાવ્યો હતો અને આ કૃત્ય ઉશ્કેરણીજનક ગાળો આપ્યા પછી આવેશમાં આવીને કરવામાં આવ્યું હતું. જોકે, આગળ વધતા, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અચાનક ઝઘડો અને પરસ્પર ઉગ્ર શબ્દોની આપ-લે સિવાય, આરોપીએ અયોગ્ય લાભ લીધો હોય કે ફૂર રીતે વત્તરો હોય તેવું દર્શાવવા માટે વધુ કંઈ સામે આવતું નથી, તેમ છતાં મહત્વપૂર્ણ ભાગો પરની ઇજાઓનું સ્વરૂપ, સંખ્યા અને

સ્થાન મૃત્યુ નીપજાવવાનો સ્પષ્ટ ઇરાદો અથવા તેવા કૃત્યોથી મૃત્યુ થવાની સંભાવના હોવાનું જ્ઞાન દર્શાવે છે.

૯. અપીલકર્તાના વિદ્વાન એડવોકેટ અને રાજ્યના વિદ્વાન એપીપી ને વિગતવાર સાંભળ્યા પછી, અને આંક-૧૭ પરના પોસ્ટમોર્ટમ અહેવાલ, ડૉ. ભૈરવી દીપક જોશીનો અભિપ્રાય કે મૃત્યુ ઊંડા ઘાની ઇજાઓ અને ગૂંચવણોના કારણે હૃદય અને શ્વસનતંત્ર બંધ પડી જવાથી થયું હતું અને ઇજા નંબર ૩, ૪ અને ૫ ગંભીર અને કુદરતી ક્રમમાં મૃત્યુ નીપજાવવા માટે પૂરતી હતી, બંને હોસ્પિટલોના મેડિકલ સર્ટિફિકેટ્સ અને સારવારના રેકૉર્ડ્સ, ડૉ. રમેશકુમાર મગનભાઈ શાહ અને ડૉ. પૂર્વી શીતલગીરી ગોસ્વામી દ્વારા સાબિત થયેલ ડાઇંગ ડિકલેરેશન જેમાં મૃતકે, ભાનમાં હોવા છતાં, છરીના ઘા આરોપી પર આપ્યા હોવાનું જણાવ્યું હતું, હોસ્ટાઇલ ફરિયાદી જેમણે પ્રાસિક્યુશનને સમર્થન આપ્યું ન હતું પરંતુ જેમની પ્રારંભિક હિસ્ટ્રી પણ નોંધવામાં આવી હતી, છરીની રિકવરી અને એફએસએલ અભિપ્રાય કે આવી ઇજાઓ મુદ્દામાલ હથિયારથી થઈ શકે છે, તેમજ બંને પક્ષો વતી કરવામાં આવેલી રજૂઆતો સહિત રેકૉર્ડ પરના તમામ પુરાવાઓને ધ્યાનપૂર્વક વિચારણામાં લીધા પછી, નિર્ણય માટે ઉદ્ભવતો મુખ્ય મુદ્દો એ છે કે, વર્તમાન કેસના તથ્યો અને સંજોગોમાં, આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ ખૂનના ગુના માટે અપીલકર્તાની દોષસિદ્ધિ ટકી શકે તેમ છે કે કેમ, અથવા, અચાનક ઝઘડો, ગાળાગાળી દ્વારા પરસ્પર ઉશ્કેરણી, પૂર્વયોજિત

આયોજનની ગેરહાજરી, આવેશમાં ઘટના બની તે સ્થિતિ, અને ઇજાઓનું સ્વરૂપ જેમાંથી કેટલીક ગંભીર અને પ્રાણઘાતક છે જ્યારે અન્ય સામાન્ય છે તેને ધ્યાનમાં રાખીને, શું આ કૃત્ય ખૂન ન ગણાય તેવા સાપરાધ માનવવધના ક્ષેત્રમાં આવશે, જે આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪ ભાગ I અથવા ભાગ II ને આકર્ષિત કરશે, અને શું અપીલકર્તાને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૦ ના અપવાદ ૪ નો લાભ આપી શકાય કે કેમ.

૯.૧. અપીલકર્તાના વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા રજૂઆત કરાયા મુજબ, વિવિધ ચુકાદાઓ પર આધાર રાખતાં, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે વર્તમાન કેસ માત્ર એ પાસા પર આધારિત છે કે આ ગુનો ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૪ ભાગ I અથવા ભાગ II ના ક્ષેત્રમાં આવશે, અને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૦ ના અપવાદ ૪ હેઠળ આવરી લેવામાં આવશે. તદનુસાર, એવી વિનંતી કરવામાં આવી છે કે આરોપી તેના લાભ માટે હકદાર છે, એવા ગ્રાઉન્ડ પર કે કેસને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ખૂનને બદલે ખૂન ન ગણાય તેવા સાપરાધ માનવવધ તરીકે વર્ગીકૃત કરી શકાય છે. અને અપીલકર્તાએ પહેલેથી જ આશરે ૮ વર્ષ અને ૧૦ મહિનાની સજા વિતાવી દીધી હોવાની રજૂઆતોના પ્રકાશમાં, ફટકારવામાં આવેલી સજા અચાનક થયેલી ઉશ્કેરણીના હળવા કરનારા સંજોગો સાથે કૃત્યની ગંભીરતાનું સંતુલન જાળવીને, વિતાવેલા સમયગાળા સાથે અથવા આપવામાં આવેલી ૧૦ વર્ષ સુધીની સજા સાથે નજીકથી મેળ

ખાતી આવે છે. આધાર લેવામાં આવેલા ચુકાદાઓનો સારાંશ, ટૂંકમાં, નીચે મુજબ છે:

(i) મેજર સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્યના કેસમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ઠેરવ્યું હતું કે આરોપીએ ખૂન ગણાય તેવો સાપરાધ માનવવધ કર્યો છે કે ખૂન ન ગણાય તેવો સાપરાધ માનવવધ કર્યો છે તે નક્કી કરવામાં ઈશદો મુખ્ય ભૂમિકા ભજવે છે. કોર્ટે વધુમાં અવલોકન કર્યું કે, ઈશદાની સાથે, આવા નિર્ધારણ પર પહોંચવામાં આરોપીનું જ્ઞાન અને ગુનાની માત્રા તથા રીત મહત્વપૂર્ણ અને નોંધપાત્ર ભૂમિકા ભજવે છે.

(ii) ખુમાન સિંહ વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્યના કેસમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે કેસના તથ્યો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ હેઠળ અપીલકર્તાની દોષસિદ્ધિને ફેરફાર કરીને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪ ભાગ II હેઠળની દોષસિદ્ધિમાં રૂપાંતરિત કરી હતી. કોર્ટે અવલોકન કર્યું કે જ્યાં કેસ આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ ખૂનની જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરતો નથી, ત્યાં દોષસિદ્ધિને યોગ્ય રીતે ખૂન ન ગણાય તેવા સાપરાધ માનવવધમાં બદલી શકાય છે. અપીલકર્તાએ પહેલેથી જ બાર વર્ષથી વધુ સમયનો જેલવાસ ભોગવ્યો હોવાનું ધ્યાનમાં રાખીને, નામદાર કોર્ટે અપીલકર્તાને પહેલેથી જ ભોગવેલા સમયગાળા સુધીની સજા ફટકારવાનું ન્યાયી અને યોગ્ય ગણ્યું હતું.

(iii) નંદકુમાર ઉર્ફે નંદુ મણિલાલ મુદલિયાર વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્યના

કેસમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ઠેરવ્યું હતું કે પ્રારંભિક ઈજાની તાત્કાલિકતાને બદલે સેપ્ટિક પરિસ્થિતિઓ જેવી ગૌણ ગૂંચવણોના કારણે મૃત્યુમાં થયેલો નોંધપાત્ર વિલંબ, મૃત્યુ નીપજાવવાના તાત્કાલિક ઈરાદાની ગેરહાજરી દર્શાવે છે. પરિણામે, આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ (ખૂન) હેઠળની દોષસિદ્ધિને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪ ભાગ ૧ (ખૂન ન ગણાય તેવો સાપરાધ માનવવધ) માં રૂપાંતરિત કરવામાં આવી હતી, કારણ કે આ કૃત્ય મૃત્યુ નીપજાવવાની સંભાવના હોવાના જ્ઞાન સાથે કરવામાં આવ્યું હતું પરંતુ ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ ની કલમ ૩૦૦ હેઠળ ખૂન માટે જરૂરી એવા જાનથી મારી નાખવાના જરૂરી ઈરાદા વગર કરવામાં આવ્યું હતું.

(iv) અતુલ ઠાકુર વિરુદ્ધ હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્યના કેસમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ઠેરવ્યું હતું કે ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ ની કલમ ૩૦૦ નો અપવાદ ૪ ખૂન ન ગણાય તેવા સાપરાધ માનવવધને ત્યારે લાગુ પડે છે જ્યારે કૃત્ય અચાનક થયેલા ઝઘડામાં આવેશના આવેગમાં પૂર્વયોજિત આયોજન વગર, અપરાધીએ અયોગ્ય લાભ લીધા વગર અથવા ફૂર કે અસામાન્ય રીતે વર્ત્યા વગર કરવામાં આવ્યું હોય. કોર્ટે ચુકાદો આપ્યો કે ન તો મારેલા ઘાની સંખ્યા કે ન તો છરીનો ઉપયોગ પોતે જ અપવાદ ૪ નો લાભ નકારવા અને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ દોષસિદ્ધિ જાળવી રાખવા માટે નિર્ણાયક પરિબળ બની શકે છે. હાઈકોર્ટે આ પરિબળોથી અયોગ્ય રીતે પ્રભાવિત થઈને સ્પષ્ટ ભૂલ કરી હોવાનું જણાતાં, સુપ્રીમ કોર્ટે હાઈકોર્ટના હુકમને રદ

કર્ચો, ગુનાના સ્વરૂપ અંગે ટ્રાયલ કોર્ટના નિષ્કર્ષને પુનઃસ્થાપિત કર્યો, અને અપીલકર્તાને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪ ભાગ II હેઠળ દોષિત ઠેરવ્યો. ઉશ્કેરણીનું તુરંત સ્વરૂપ અને છરી વડે બહુવિધ ઘા મારવા સાથે સંકળાયેલા હુમલાની ગંભીરતાને ધ્યાનમાં રાખીને, કોર્ટે ઠેરવ્યું કે હળવી સજા વ્યાજબી ન હતી અને કલમ ૪૨૮ સીઆરપીસી હેઠળ પહેલેથી જ વિતાવેલા સમયગાળા માટે સેટ-ઓફ આપતી વખતે સજા પાંચ વર્ષથી વધારીને ૩. ૧૦,૦૦૦ ના દંડ સાથે દસ વર્ષની સખત કેદ, દંડ ન ભરે તો વધુ કેદની કરી.

(v) દેવેન્દ્ર કુમાર વિરુદ્ધ છત્તીસગઢ રાજ્યના કેસમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ઠેરવ્યું હતું કે જ્યારે કોઈ પૂર્વયોજિત આયોજન વગર અચાનક થયેલા ઝઘડામાંથી ઉદ્ભવતા આવેશના આવેગમાં અચાનક લડાઈમાં ગુનો કરવામાં આવે છે, અને આરોપી અયોગ્ય લાભ લેતો નથી કે ફૂર અથવા અસામાન્ય રીતે વર્તતો નથી, ત્યારે આ કૃત્ય ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ ની કલમ ૩૦૦ ના અપવાદ ૪ હેઠળ સીધું આવે છે, અને ખૂન ન ગણાય તેવો સાપરાધ માનવવધ બને છે. કોર્ટે અવલોકન કર્યું કે જ્યાં સંજોગો આ અપવાદની શરતોને સ્પષ્ટપણે સંતોષે છે એટલે કે પૂર્વ આયોજન વગર અચાનક બોલાચાલી ફાટી નીકળવી અને અયોગ્ય શોષણ અથવા વિશિષ્ટ ફૂરતાની ગેરહાજરી – ત્યાં આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ હેઠળની દોષસિદ્ધિ જાળવી શકાય નહીં. પરિણામે, આ ગુનાને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪ હેઠળ

ખૂન ન ગણાય તેવા સાપરાધ માનવવધ તરીકે પુનઃવર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યો હતો, જેથી દોષસિદ્ધિ અને સજામાં તદનુસાર ફેરફાર કરવાની જરૂર પડે છે.

(vi) ગોવર્ધન અને અન્ય વિરુદ્ધ છત્તીસગઢ રાજ્યના કેસમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ઠેરવ્યું હતું કે જો એકમાત્ર પ્રત્યક્ષદર્શીની જુબાની વિશ્વસનીય અને કુદરતી હોય, તો અન્ય પુરાવાઓ, જેમાં તબીબી અહેવાલો અને ઇજાઓનું સ્વરૂપ શામેલ છે, દ્વારા સમર્થન મળે ત્યારે તેના પર આધાર રાખી શકાય છે. તેમ છતાં, એકંદર સંજોગોનું મૂલ્યાંકન કર્યા પછી, કોર્ટે શોધી કાઢ્યું કે કૃત્યમાં કોઈ પૂર્વયોજિત આયોજન કે મૃત્યુ નીપજાવવાનો સ્પષ્ટ હેતુ જણાતો નથી, અને હુમલો અચાનક થયેલા ઝઘડા દરમિયાન ખૂન માટે જરૂરી એવા જાનથી મારી નાખવાના જરૂરી ઇરાદા વગર થયો હતો. તદનુસાર, ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ ની કલમ ૩૦૨ હેઠળની દોષસિદ્ધિને રદ્દ કરવામાં આવી હતી અને તેને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪ હેઠળની દોષસિદ્ધિમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવી હતી, જેનાથી ગુનાના સાચા કાનૂની વર્ગીકરણને દર્શાવવા માટે દોષસિદ્ધિ અને સજાના સ્વરૂપમાં ફેરફાર સાથે અપીલને અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવી હતી.

૯.૨. આનાથી વિપરીત, રાજ્ય વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન સરકારી વકીલે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ હેઠળ અપીલકર્તાની દોષસિદ્ધિને સમર્થન આપતી વખતે, નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો હતો:

(એ) રીમલાભાઈ પૂનાભાઈ રાઠવા વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય, (બી) હિમાચલ

પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ ચામનલાલ અને (સી) અનબઝગન વિરુદ્ધ રાજ્ય (પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા પ્રતિનિધિત્વ) ના કેસમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ ની કલમ ૨૯૯ હેઠળ સાપરાધ માનવવધ અને કલમ ૩૦૦ હેઠળ ખૂન વચ્ચેના સૂક્ષ્મ તફાવત પર વિગતવાર પ્રકાશ પાડ્યો હતો, અને અવલોકન કર્યું હતું કે માનવવધ એ મુખ્ય વર્ગ છે અને ખૂન તેની ઉપજાતિ છે, તમામ ખૂન એ સાપરાધ માનવવધ છે પરંતુ તેનાથી વિપરીત નથી. કોર્ટે સ્પષ્ટ કર્યું કે કલમ ૨૯૯ ની કલમ (બી) અને કલમ ૩૦૦ ની કલમ ત્રીજી વચ્ચેનો તફાવત ઇરાદાપૂર્વકની શારીરિક ઈજાથી મૃત્યુની સંભાવનાની માત્રામાં રહેલો છે: કલમ ૨૯૯ માં "સંભવિત" નો અર્થ સંભાવના દર્શાવે છે, જ્યારે કલમ ત્રીજી માં "કુદરતી ક્રમમાં મૃત્યુ નીપજાવવા માટે પૂરતું" નો અર્થ એ થાય છે કે મૃત્યુ એ સૌથી સંભવિત પરિણામ છે. કોર્ટે ઠેરવ્યું કે જો એક જ ઈજા પણ ઇરાદાપૂર્વક કરવામાં આવી હોય અને કુદરતી ક્રમમાં મૃત્યુ નીપજાવવા માટે વસ્તુલક્ષી રીતે પૂરતી હોય, તો તે કલમ ૩૦૦ ની કલમ ત્રીજી ને સંતોષે છે, જે ગુનાને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ ખૂન બનાવે છે, અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લીધા વિના એક જ ઈજા હંમેશા ગુનાને ખૂન ન ગણાય તેવા સાપરાધ માનવવધમાં ઘટાડે છે તે ધારણા ભૂલભરેલી છે. વધુમાં, કોર્ટે "જ્ઞાન" થી "ઈરાદા" ને અલગ પાડ્યો, અને ઠેરવ્યું કે હથિયારનું સ્વરૂપ, સ્થાન અને ઈજાઓનું સ્વરૂપ, અને ઉપલબ્ધ તક જેવા તથ્યો અને સંજોગો પરથી ઇરાદાનો અંદાજ લગાવવો જ જોઈએ,

અને તેને સંભવિત પરિણામોના માત્ર જ્ઞાન સાથે સરખાવી શકાય નહીં, કારણ કે ઈરાદા માટે પૂર્વધારણા કે જાગરૂકતાથી પર હેતુપૂર્ણ કાર્યની જરૂર હોય છે. આઈપીસી ના ઘડવૈયાઓએ મુક્તપણે "ઈરાદો" અને "જ્ઞાન" શબ્દોનો અલગ-અલગ ઉપયોગ કર્યો છે, જેમાં મૃત્યુ નીપજાવવાની સંભાવના ધરાવતી શારીરિક ઈજા કરવાનો ઈરાદો કલમ ૩૦૪ ભાગ I હેઠળ આવે છે, અને આવા ઈરાદા વગર કૃત્યથી મૃત્યુ થવાની સંભાવના હોવાનું જ્ઞાન કલમ ૩૦૪ ભાગ II હેઠળ આવે છે. વધુમાં, કલમ ૩૦૪ નો ભાગ I ત્યાં લાગુ પડે છે જ્યાં પ્રથમ ખૂન સાબિત થાય છે પરંતુ આરોપીને કલમ ૩૦૦ ના અપવાદનો લાભ આપવામાં આવે છે, જ્યારે ભાગ II ત્યાં લાગુ પડે છે જ્યાં ખૂન ક્યારેય સાબિત થતું જ નથી, અને આરોપીએ કેસને કોઈ અપવાદ હેઠળ લાવવાની જરૂર રહેતી નથી. આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ હેઠળના આક્ષેપોનો ન્યાયનિર્ણય કરતી વખતે ન્યાયનો અનાદર ટાળવા માટે આ સિદ્ધાંતોને ધ્યાનપૂર્વક ધ્યાનમાં રાખવા જ જોઈએ.

તથ્યાત્મક બાબતો અને તેની સાથેના કારણો:—

૧૦. રેકૉર્ડ દર્શાવે છે કે આરોપી અને મૃતક વચ્ચે મજાક અને પરસ્પર ગાળાગાળી સાથે સંકળાયેલી નજીવી બોલાચાલી પર અચાનક ઝઘડો થયો હતો. આરોપી સ્થળ પર હથિયારબંધ થઈને આવ્યો ન હતો; તેના બદલે, તેણે ઘડીકની ઉશ્કેરણીમાં ખિસ્સામાંથી કાળા હાથાવાળી છરી કાઢી હતી. પુરાવા દર્શાવે છે કે મૃતકે ગાળોનો સામનો કરવાની ના પાડ્યા પછી

ગુસ્સાના આવેશમાં બહુવિધ ઘા મારવામાં આવ્યા હતા. આ કોર્ટને જણાય છે કે આરોપીનો મૃતકનું મૃત્યુ નીપજાવવાનો કોઈ પૂર્વયોજિત આયોજન કે પૂર્વ ઈરાદો ન હતો.

૧૦.૧ જોકે, ગર્ભાશય, છાતી, પેટ, જમણા ખાંધ, નીચેના જમણા હાથ, ડાબી હથેળી અને ગળાની ડાબી બાજુ સહિત શરીરના મહત્વપૂર્ણ ભાગો પર તીક્ષ્ણ હથિયાર વડે નોંધપાત્ર બળ સાથે ઘા મારવામાં આવ્યા હતા. આ સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત કરે છે કે આરોપીને જ્ઞાન હતું કે આવા કૃત્યથી મૃત્યુ થવાની સંભાવના છે, જોકે મૃત્યુ નીપજાવવાના ઈરાદાના તત્વનો સંજોગો પરથી ચોક્કસ નિષ્કર્ષ કાઢી શકાતો નથી. તેથી, જ્યારે આ કૃત્ય સાપરાધ માનવવધ બને છે, તેમાં ઈરાદાના આવશ્યક ઘટકનો અભાવ છે જે તેને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૦ હેઠળ ખૂનના સ્તરે લઈ જાય.

૧૧. રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓ પરથી, ખાસ કરીને એકિઝબિટ ૮, ૧૦, ૧૧ અને ૫૩ પરના મેડિકલ સર્ટિફિકેટ્સ, એકિઝબિટ – ૧૭ પરની પોસ્ટમોર્ટમ નોટ, અને મૃતકની તપાસ કરનાર ડોક્ટરોની જુબાની, જેમાં એકિઝબિટ ૭ પર ડૉ. રમેશકુમાર મગનભાઈ શાહ, એકિઝબિટ ૫૦ પર ડૉ. પૂર્વી શીતલગીરી ગોસ્વામી, અને એકિઝબિટ ૧૬ પર ડૉ. ભૈરવી દીપક જોશી જેમણે પોસ્ટમોર્ટમ કર્યું હતું, તેમનો સમાવેશ થાય છે. તે સ્પષ્ટપણે બહાર આવે છે કે મૃતક ગોવિંદભાઈ ધનાભાઈ રાવળને બહુવિધ ઊંડા અને કાપેલા ઘા વાગ્યા હતા, જેમાં ૬ઝી અને ૭મી પાંસળી વચ્ચે ૨.૫ x ૦.૫ સેમી નો

સ્ટેબ વૂડ જે પાંસળી અને ડાયાફ્રામને કાપીને ૧૦ થી ૧૨ સેમી ના ટ્રેક્ટ લંબાઈ સાથે પેટ સુધી પહોંચતો હતો, ૭ સેમી ની ટ્રેક્ટ લંબાઈ સાથે પેટ સુધી પહોંચતો ૪ × ૦.૫ સેમી નો અન્ય સ્ટેબ વૂડ, ડાબી ૭મી પાંસળીને આંશિક રીતે કાપતો આશરે ૫ સેમી ઊંડો ૪ × ૧ સેમી નો સ્ટેબ વૂડ, ખુદા મૃદુ પેશીઓ અને ટેન્ડન્સ સાથે ડાબા હાથ પર ૧૦ × ૨ × ૦.૫ સેમી નો ઇન્સાઈઝ વૂડ, ડાબા હાથ પર ૨.૫ × ૦.૭ × ૪ સેમી નો સ્ટેબ વૂડ, જમણા હાથ પર ૫ × ૦.૫ × ૦.૨ સેમી નો ઇન્સાઈઝ વૂડ, સ્નાયુઓ પર ટાંકા સાથે નીચેના જમણા હાથ પર ૧૨ × ૩.૫ × ૫ સેમી નો ઇન્સાઈઝ વૂડ, અને ડાબા હાથ પર ૩ × ૦.૨ × ૦.૧ સેમી નો આડો ઇન્સાઈઝ વૂડ શામેલ હતો, જે તમામ મૃત્યુ પહેલાના હતા અને સારવાર માટે શસ્ત્રક્રિયાના ઘા જેવા કે એબ્ડોમિનલ ડ્રેઈન અને ઇન્ટરકોસ્ટલ ડ્રેનેજ સાથે હતા.

૧૧.૧ ડોક્ટરે અભિપ્રાય આપ્યો છે કે ઇજા નંબર ૩, ૪ અને ૫ સ્વરૂપે ગંભીર હતી અને કુદરતી ક્રમમાં મૃત્યુ નીપજાવવા માટે પૂરતી હતી, અને મુદ્દામાલ આર્ટિકલ નંબર ૧૫ છરી આવા ઘા મારવા માટે સક્ષમ હોવાનું ઓળખવામાં આવ્યું હતું. જોકે ઉલટતપાસમાં ડોક્ટર સંમત થયા હતા કે આવી ઇજાઓ અન્ય રીતે પણ થઈ શકે છે, ગુનાના સ્થળનું પંચનામું અને એફએસએલ અહેવાલ કોઈ અન્ય કારણ દર્શાવતા નથી, જેનાથી બચાવ પક્ષની દલીલ નકારી કાઢવામાં આવે છે.

૧૧.૨ ઇજાઓનું સ્વરૂપ, ઊંડાઈ અને સ્થાન, ખાસ કરીને મહત્વપૂર્ણ અંગોને વીંધીને ડાબા ફેફસાં અને હૃદય પર પરુના થર, ભરેલા આંતરિક અંગો, અને પ્લ્યુરલ કેવિટીઝમાં આશરે ૩૦૦ મિલી લોહીવાળું પ્રવાહી, દર્શાવે છે કે હુમલો નોંધપાત્ર બળ સાથે કરવામાં આવ્યો હતો; જોકે, તબીબી પુરાવા મૃત્યુ નીપજાવવાનો ઇરાદો ચોક્કસપણે સ્થાપિત કરતા નથી, પરંતુ તે સ્પષ્ટપણે જ્ઞાન દર્શાવે છે કે આવા કૃત્યોથી મૃત્યુ થવાની અથવા ઓછામાં ઓછી ગંભીર શારીરિક હાનિ થવાની સંભાવના હતી.

૧૨. પ્રાસિક્ક્યુશને આંક-૩૭ પર ફરિયાદી વરિયાણી મહેશકુમાર નારણદાસની પણ તપાસ કરી છે, અને તેમની સમગ્ર જુબાનીના અવલોકન પરથી, આસપાસના સંજોગોમાં ઘટના સમયે તેમની હાજરીની હકીકત શંકાસ્પદ જણાય છે કારણ કે તેઓ હોસ્ટાઈલ થઈ ગયા હતા અને ઘટના અથવા મૃતક વિશે જ્ઞાન હોવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. જોકે, જો એવું માનવામાં આવે કે તેઓ ઘટના સમયે હાજર હતા, તો જે રીતે ઘટના બની તે એ છે કે વર્તમાન અપીલકર્તા- મૂળ આરોપીએ ગાળો આપતાં આપતાં છરીના બહુવિધ ઘા માર્યા હોવાનું કહેવાય છે, જેના કારણે મૃતક ઢળી પડ્યા. વચ્ચે પડવાના કારણે, ફરિયાદીને પણ જમણા હાથની હથેળી પર ઇજા થઈ હતી. ત્યારબાદ તરત જ, ઇજાગ્રસ્ત ફરિયાદી અને મૃતક બંનેને મહેસાણા સિવિલ હોસ્પિટલમાં લઈ જવામાં આવ્યા હતા, જ્યાં મૃતકને દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા.

૧૨.૧ જોકે, મૃતકને ગંભીર ઇજાઓ થઈ હોવાથી, તેમને અમદાવાદ સિવિલ હોસ્પિટલમાં રિફર કરવામાં આવ્યા હતા, જ્યાં આશરે આઠ દિવસ સુધી સારવાર લીધા બાદ, તેઓ ઇજાઓના કારણે મૃત્યુ પામ્યા હતા. આમ, પ્રાસિક્યુશનના સાક્ષીઓ, એટલે કે તબીબી અધિકારીઓ – ડૉ. રમેશકુમાર મગનભાઈ શાહ, ડૉ. પૂર્વી શીતલગીરી ગોસ્વામી, અને ડૉ. ભૈરવી દીપક જોશી, જેમણે હિસ્ટ્રી નોંધી હોવાનો અને મૃતકની સારવાર કરી હોવાનો કે તપાસ કરી હોવાનો દાવો કર્યો હતો, જ્યારે તેમની જુબાનીઓને તબીબી પુરાવા સાથે વાંચવામાં આવે છે, ત્યારે દર્શાવે છે કે મૃતકનું મૃત્યુ કુદરતી ન હતું પરંતુ ઊંડા ઘાની ઇજાઓ અને ગૂંચવણોના કારણે માનવવધ દ્વારા થયેલું મૃત્યુ હતું. જોકે, રેકૉર્ડ પરના તમામ પુરાવાઓને ધ્યાનમાં રાખીને જે પ્રશ્ન વિચારણા માગે છે તે એ છે કે મૃતકનું મૃત્યુ કેવી રીતે અને કયા સંજોગોમાં થયું.

૧૩. એવું બહાર આવે છે કે પ્રાસિક્યુશને પોતાના કેસના સમર્થનમાં ૨૩ સાક્ષીઓની તપાસ કરી છે, જોકે, ઉક્ત સાક્ષીઓમાંથી માત્ર એકમાત્ર ઇજાગ્રસ્ત ફરિયાદી વરિયાણી મહેશકુમાર નારણદાસ એક્ઝિબિટ-૩૭ પર છે જેમણે ઘટનાનું વર્ણન કર્યું હતું પરંતુ તેઓ હોસ્ટાઈલ થઈ ગયા હતા અને કેસને સમર્થન આપ્યું ન હતું.

૧૪. વિચારણા માટે રજૂ કરવામાં આવેલી સમગ્ર સામગ્રી પરથી એ બહાર આવે છે કે પ્રાસિક્યુશનના કેસ મુજબ આ ઘટના પાછળનું કારણ

ગાળાગાળીની આપ-લે પર અચાનક થયેલો ઝઘડો છે, જોકે રેકૉર્ડ પર એવો કોઈ પુરાવો મૂકાયો હોય તેમ જણાતું નથી જે પ્રાસિક્યુશનના કેસ અને સારતત્વ પર શંકાની છાયા ઊભી કરે કે સાક્ષીઓએ પોતાના કેસમાં ફેરફાર અને સુધારો કરતી વખતે એવું કહ્યું હોય તેમ જણાય છે કે ઝઘડો પરસ્પર હતો. પ્રાસિક્યુશનની આ થિયરી કે મૃતકે ગાળો આપવાની ના પાડતા આરોપી ઉશ્કેરાઈ ગયો હતો તે તે હદ સુધી વિશ્વાસ જગાડતી નથી. આ બાબત ગમે તે હોય, નીચેના પાસાઓ તરફ પાછા ફરીએ. ઉક્ત હકીકત પ્રાસિક્યુશન દ્વારા શંકાથી પર સાબિત થઈ ન હોય તેમ જણાય છે, ભલે ગમે તે હોય. બચાવ પક્ષે પણ એવો કેસ મૂકવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો અને રેકૉર્ડ પર લાવવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો કે કાચની તૂટેલી બાટલી પર પડવા જેવા અન્ય માર્ગોથી પણ આ ઈજાઓ થઈ શકે છે, જોકે ઉક્ત સાક્ષીઓ દ્વારા આ હકીકતનો ઈનકાર કરવામાં આવ્યો છે અને પ્રાસિક્યુશનના કેસનો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો હોવાનું જણાય છે.

૧૫. સારવાર કરનાર ડોક્ટરો દ્વારા નોંધવામાં આવેલ ડાઇંગ ડિકલેરેશન આ કેસમાં અત્યંત મહત્વપૂર્ણ સ્થાન ધરાવે છે, ખાસ કરીને ફરિયાદી હોસ્ટાઇલ થઈ ગયા હોવાના અને ઘટના અંગે પ્રાસિક્યુશનની રજૂઆતને સમર્થન ન આપવાના પ્રકાશમાં. એકિઝબિટ-૭ પર ડૉ. રમેશકુમાર મગનભાઈ શાહની જુબાની મુજબ, જ્યારે મૃતક ગોવિંદભાઈ ધનાભાઈ રાવળને ૨૦-૦૬-૨૦૧૬ ના રોજ બપોરે આશરે ૨:૦૦ વાગ્યે સિવિલ હોસ્પિટલ, મહેસાણાના

ઈમરજન્સી વિભાગમાં લાવવામાં આવ્યા ત્યારે તેઓ સંપૂર્ણ ભાનમાં હતા અને તેમણે પોતે જ હિસ્ટ્રી આપતા જણાવ્યું હતું કે "૨૦/૦૬/૨૦૧૬ ના રોજ બપોરે ૧:૪૫ વાગ્યે વાઈડ એંગલ પાસે શૈલેષભાઈ રાવળે છરીના ઘા માર્યા."

૧૫.૧ તેવી જ રીતે, આંક-૫૦ પર ડૉ. પૂર્વી શીતલગીરી ગોસ્વામીએ જુબાની આપી હતી કે જ્યારે મૃતકને ટ્રાન્સફર શીટ સાથે સાંજે આશરે ૪:૩૧ વાગ્યે અમદાવાદ સિવિલ હોસ્પિટલમાં લાવવામાં આવ્યા ત્યારે તેઓ ભાનમાં હતા અને તેમણે પોતાના શબ્દોમાં પુનરોચ્યાર કર્યો હતો: "આજે બપોરે આશરે ૧ વાગ્યે મહેસાણા વાઈડ એંગલ સિનેમા પાસે, શૈલેષભાઈ રાવળ દ્વારા છરીના ઘા." આ નિવેદનો માત્ર સંબંધિત તબીબી અધિકારીઓની હાજરીમાં નોંધવામાં આવ્યા ન હતા પરંતુ એક્ઝિઝિટ પર અને ૫૩ પરના સારવાર રેકૉર્ડ અને ઓપીડી કેસ પેપર્સમાં સમકાલીન રીતે નોંધવામાં આવ્યા હતા, જે ટ્રાયલ દરમિયાન યોગ્ય રીતે સાબિત થયા હતા.

૧૫.૨ બંને ડોક્ટરોએ પોતાના પુરાવામાં પુષ્ટિ કરી હતી કે હિસ્ટ્રી આપતી વખતે મૃતક સ્વસ્થ મનની સ્થિતિમાં અને ભાનમાં હતા, જેથી વિશ્વસનીયતા માટેની મૂળભૂત જરૂરિયાતો પૂર્ણ થાય છે. મૃતક દ્વારા તેમના પરિણામી મૃત્યુના કારણ અને સંજોગો વિશે કરવામાં આવેલા આ નિવેદનો ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૩૨(૧) ના ક્ષેત્રમાં સીધા આવે છે, અને ડાઈંગ ડિક્લેરેશન તરીકે ગ્રાહ્ય છે, ભલે મૃતક તે કરતી વખતે મૃત્યુની

તાત્કાલિક અપેક્ષા હેઠળ ન હોય. અલગ-અલગ હોસ્પિટલોમાં નોંધાયેલા બે નિવેદનો વચ્ચેની એકરૂપતા, મૃતક માટે આરોપીને ખોટી રીતે ફસાવવાના કોઈ હેતુની ગેરહાજરી, અને આંક-૧૭ પરના પોસ્ટમોર્ટમ અહેવાલમાં વર્ણવેલ ઈજાઓના સ્વરૂપ અને સ્થાન દ્વારા મળતું સમર્થન આ જાહેરનામાઓને મજબૂત વિશ્વાસ અને વિશ્વસનીયતા આપે છે. આમ, તેઓ પ્રત્યક્ષ, સચોટ અને ભરોસાપાત્ર પુરાવા બનાવે છે જે સ્થાપિત કરે છે કે આરોપી એ જ વ્યક્તિ હતો જેણે પ્રાણઘાતક છરીના ઘા માર્યા હતા, અને ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીને આઈપીસીની કલમ ૩૦૨ હેઠળ દોષિત ઠેરવવા માટે તેમના પર યોગ્ય રીતે આધાર રાખ્યો હતો.

૧૬. જ્યારે ડાઇંગ ડિકલેરેશન આરોપીને ગુના સાથે જોડતો મજબૂત પુરાવાકીય આધાર પૂરો પાડે છે, ગુનાના યોગ્ય વર્ગીકરણને નિર્ધારિત કરતી વખતે ઘટનાના આસપાસના સંજોગોને નકારી શકાય નહીં. રેકૉર્ડ દર્શાવે છે કે પરસ્પર મજાક અને ગાળાગાળી તરીકે શરૂ થયેલી બાબતમાંથી અચાનક ઝઘડો ફાટી નીકળ્યો હતો, જેમાં રેકૉર્ડ પર કોઈ પૂર્વ વેર કે પૂર્વયોજિત આયોજન ન હતું. મૃતકે તેવી જ ગાળો આપીને વળતો પ્રહાર કરવાની ના પાડ્યા પછી જ આરોપી ઉશ્કેરાયો હોવાનું કહેવાય છે, જેના પરિણામે ખિસ્સામાંથી છરી કાઢીને આવેશના આવેગમાં બહુવિધ ઘા મારવાનું આવેગજન્ય કૃત્ય થયું હતું. તબીબી પુરાવા, ભલે ઈજા નંબર ૩, ૪ અને ૫ ગંભીર હોવાની અને કુદરતી ક્રમમાં મૃત્યુ નીપજાવવા માટે પૂરતી હોવાની

પુષ્ટિ કરતા હોય, એ પણ સ્પષ્ટ કરે છે કે અન્ય ઘણા ઘા સરખામણીમાં ઓછા ગંભીર હતા, અને કેટલાક સારવારના હેતુ માટે શસ્ત્રક્રિયાના સ્વરૂપના હતા. આરોપીએ પરિસ્થિતિનો અયોગ્ય લાભ લીધો હોય અથવા અચાનક થયેલી ઉશ્કેરણીથી પર જઈને ફૂર કે ઘાતકી રીતે વત્તો હોય તેવું દર્શાવવા માટે કોઈ સામગ્રી નથી. આ સંજોગોમાં, જ્યારે કૃત્ય શંકા વગર સાપરાધ માનવવધ બને છે, મૃત્યુ નીપજાવવાના પૂર્વ-આયોજિત ઈરાદાના સ્પષ્ટ પુરાવાની ગેરહાજરી, અચાનક થયેલા ઝઘડા અને આવેશના આવેગ સાથે મળીને કેસને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૦ ના અપવાદ ૪ ના વ્યાપમાં લાવે છે, જેનાથી આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ ને બદલે આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪ ભાગ I હેઠળ શિક્ષા આકર્ષાય છે.

૧૬.૧ ડાઇંગ ડિક્લેરેશન, ભલે ઈજાઓના કર્તા સાબિત કરવા માટે વિશ્વસનીય હોય, પરંતુ તે પોતે જ ગુનાને ખૂનના સ્તરે લઈ જતા નથી જ્યાં એકંદર તથ્યો અને સંજોગો જાનથી મારી નાખવાના જરૂરી ઈરાદાની ગેરહાજરી અને પૂર્વયોજિત આયોજન વગર અચાનક થયેલી ઉશ્કેરણીની હાજરી દર્શાવે છે.

કાનૂની સિદ્ધાંત:-

૧૭. રામપાલ સિંહ વિરુદ્ધ યુ.પી. રાજ્ય ૨૦૧૨ ૮ એસસીસી ૨૮૯ માં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં વિરસા સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય [એઆઈઆર ૧૯૫૮ એસસી ૪૬૫ : ૧૯૫૮ કી એલજે ૮૧૮] પરથી

સમર્થન મેળવતાં અને પુનરોચ્ચાર કરતાં, અને નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના નંદકુમાર ઉર્ફે નંદુ મણિલાલ મુદલિયાર વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય (૨૦૨૫ આઈએનએસસી ૧૩૦૨) ના તાજેતરના નિર્ણયમાં પુનરોચ્ચાર કર્યા મુજબ, કલમ ૩૦૨ હેઠળ ખૂન અને કલમ ૩૦૪ હેઠળ ખૂન ન ગણાય તેવા સાપરાધ માનવવધ વચ્ચેનો તફાવત ઈશદાની હાજરી કે ગેરહાજરી પર આધારિત છે જે નીચે મુજબ સંક્ષિપ્તમાં રજૂ કરવામાં આવ્યો છે અને અવલોકન કરવામાં આવ્યો છે:

"૧૯. આ તફાવતને રામપાલ સિંહ વિરુદ્ધ યુ.પી. રાજ્ય, (૨૦૧૨) માં નીચેના શબ્દોમાં વધુ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યો હતો:

"૧૮. આ કોર્ટે વિનીત કુમાર ચૌહાણ વિરુદ્ધ યુ.પી. રાજ્ય [(૨૦૦૭) ૧૪ એસસીસી ૬૬૦ : (૨૦૦૯) ૧ એસસીસી (કી) ૯૧૫] માં નોંધ્યું હતું કે "ખૂન" અને "ખૂન ન ગણાય તેવો સાપરાધ માનવવધ" વચ્ચેનો સદ્ધાંતિક તફાવત આ કોર્ટ દ્વારા એ.પી. રાજ્ય વિરુદ્ધ રાયવરાપુ પુન્નચ્યા [(૧૯૭૬) ૪ એસસીસી ૩૮૨ : ૧૯૭૬ એસસીસી (કી) ૬૫૯] માં સ્પષ્ટપણે લાવવામાં આવ્યો હતો જ્યાં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું: (વિનીત કુમાર કેસ [(૨૦૦૭) ૧૪ એસસીસી ૬૬૦ : (૨૦૦૯) ૧ એસસીસી (કી) ૯૧૫], એસસીસી પૃષ્ઠો ૬૬૫-૬૬, પેરા ૧૬)

"૧૬. ... આઈપીસી ની કલમ ૨૯૯ અને ૩૦૦ ના અર્થઘટન અને અમલીકરણ માટેનો સૌથી સલામત માર્ગ એ છે કે ઉક્ત કલમોની વિવિધ પેટા-કલમોમાં વપરાયેલા મુખ્ય શબ્દો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું. આઈપીસી ની કલમ ૨૯૯ અને ૩૦૦ ની દરેક પેટા-કલમોની બારીકાઈથી સરખામણી કરીને અને વિરસા સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય [એઆઈઆર ૧૯૫૮ એસસી ૪૬૫ : ૧૯૫૮ કી એલજે ૮૧૮] અને રાજવંત સિંહ વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય [એઆઈઆર ૧૯૬૬ એસસી ૧૮૭૪ : ૧૯૬૬ કી એલજે ૧૫૦૯] માં આ કોર્ટના નિર્ણયોમાંથી સમર્થન મેળવતાં, કોર્ટ વતી બોલતા, આર.એસ. સરકારીયા, જે. એ બંને ગુનાઓ વચ્ચેના તફાવતના મુદ્દાઓને સરસ રીતે બહાર લાવ્યા, જેનો વારંવાર પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો છે. આમ કર્યા પછી, કોર્ટે કહ્યું કે જ્યારે પણ કોર્ટ સામે કેસના તથ્યો પરથી એ પ્રશ્ન આવે કે ગુનો 'ખૂન' છે કે 'ખૂન ન ગણાય તેવો સાપરાધ માનવવધ', ત્યારે તેના માટે સમસ્યાને ત્રણ તબક્કામાં ઉકેલવી અનુકૂળ રહેશે. પ્રથમ તબક્કે વિચારવાનો પ્રશ્ન એ હશે કે, શું આરોપીએ એવું કોઈ કૃત્ય કર્યું છે જેનાથી તેણે બીજા વ્યક્તિનું મૃત્યુ નીપજાવ્યું છે. આરોપીના કૃત્ય અને મૃત્યુ વચ્ચેના આવા કારણાત્મક સંબંધની સાબિતી, એ વિચારણા કરવા માટેના બીજા તબક્કા તરફ દોરી જાય છે કે શું આરોપીનું તે કૃત્ય કલમ ૨૯૯ માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ 'સાપરાધ માનવવધ' બને છે. ... જો આ પ્રશ્નનો

જવાબ નકારાત્મક હોય તો ગુનો કલમ ૨૯૯ ની બીજી કે ત્રીજી પેટા-કલમ લાગુ પડે છે કે કેમ તેના પર આધાર રાખીને તદનુસાર ૩૦૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર 'ખૂન ન ગણાય તેવો સાપરાધ માનવવધ' બનશે. જો આ પ્રશ્ન હકારાત્મક જણાય, પરંતુ કેસ કલમ ૩૦૦ માં ગણાવેલા કોઈપણ અપવાદમાં આવતો હોય, તો પણ ગુનો આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪ ના પ્રથમ ભાગ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર 'ખૂન ન ગણાય તેવો સાપરાધ માનવવધ' બનશે. જોકે, એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું કે આ માત્ર કોર્ટના કાર્યને સરળ બનાવવા માટેના વ્યાપક માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો હતા અને કોઈ ચુસ્ત અનિવાર્ય નિયમ ન હતા."

૨૦. ઉપર્યુક્ત રામપાલ સિંહ (સુપ્રા) ના કેસમાં આ કોર્ટે આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ અને ૩૦૪ ના શિક્ષાત્મક સરકારી જોગવાઈઓના પરિપ્રેક્ષ્યમાં ગુનાઓને ત્રણ શ્રેણીઓમાં વર્ગીકૃત કરીને આ બે ગુનાઓ વચ્ચેના તફાવતને વધુમાં નીચે મુજબ સમજાવ્યો છે:

"૨૧. સંહિતાની કલમ ૩૦૨ અને ૩૦૪ મુખ્યત્વે શિક્ષાત્મક જોગવાઈઓ છે. તેઓ જાહેર કરે છે કે જો કોઈ વ્યક્તિ બંનેમાંથી કોઈ ગુનો કરે છે, તો તેને કઈ સજા ફટકારવા માટે પાત્ર થશે. આ બે કલમોનું વિશ્લેષણ ગુનાઓમાં સામાન્ય શું છે અને તેમાંથી દરેક માટે વિશેષ શું છે તેને ધ્યાનમાં રાખીને થવું જોઈએ. આમ સાપરાધ માનવવધનો ગુનો એવો ગુનો છે જે ખૂન હોઈ પણ શકે કે ન પણ હોઈ શકે. જો તે ખૂન છે, તો તે ખૂન ગણાય તેવો સાપરાધ માનવવધ છે, જેના માટે સંહિતાની કલમ ૩૦૨ માં સજા નિર્ધારિત કરવામાં

આવી છે. કલમ ૩૦૪ એવા કેસો સાથે વ્યવહાર કરે છે જે કલમ ૩૦૨ દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યા નથી અને તે ગુનાને બે વિશિષ્ટ વર્ગોમાં વિભાજિત કરે છે, એટલે કે, (a) જેમાં મૃત્યુ ઇરાદાપૂર્વક નીપજાવવામાં આવે છે; અને (b) જેમાં મૃત્યુ બિન-ઇરાદાપૂર્વક પરંતુ જ્ઞાનપૂર્વક નીપજાવવામાં આવે છે. પૂર્વ કિસ્સામાં કેદની સજા ફરજિયાત છે અને ગ્રાહ્ય મહત્તમ સજા આજીવન કેદ છે. બીજા કિસ્સામાં, કેદ માત્ર વૈકલ્પિક છે, અને મહત્તમ સજા માત્ર ૧૦ વર્ષ સુધીની કેદ સુધી વિસ્તરે છે. કલમ ૩૦૪ ની પ્રથમ પેટા-કલમમાં માત્ર એવા જ કેસોનો સમાવેશ થાય છે જેમાં ગુનો ખરેખર "ખૂન" હોય, પરંતુ સંહિતાની કલમ ૩૦૦ ના અપવાદોમાં માન્ય સંજોગોની હાજરીથી તે હળવો થયો હોય, બીજી પેટા-કલમ માત્ર એવા કેસો સાથે વ્યવહાર કરે છે જેમાં આરોપીનો કોઈ ચોક્કસ વ્યક્તિને ઈજા પહોંચાડવાનો કોઈ ઇરાદો હોતો નથી. આ સંદર્ભમાં, આપણે ફટ્ટા વિરુદ્ધ એમ્પેરર [એઆઈઆર ૧૯૩૧ લાહોર ૬૩] , ૧૧૫૧. સી. ૪૭૬ માં આ કોર્ટના ચુકાદાનો પણ સંદર્ભ આપી શકીએ છીએ. (સંદર્ભ: ડૉ. હરિ સિંહ ગૌર દ્વારા પીનલ લો ઓફ ઇન્ડિયા, વોલ્યુમ ૩, ૨૦૦૯.)"

૧૮. હાથ પરના કેસમાં, હુમલો અચાનક થયેલા ઝઘડાથી શરૂ થયો હોવાનું જણાય છે, અને અપીલકર્તાએ પરસ્પર ગાળાગાળીની આપ-લે અને મૃતકની તે જ ભાષામાં જવાબ આપવાની ના પાડ્યા પછી ઉશ્કેરણી અને ગુસ્સાના આવેગ હેઠળ કામ કર્યું હતું. ભલે બહુવિધ છરીના ઘા પ્રાણઘાતક

હતા અને શરીરના મહત્વપૂર્ણ ભાગો પર મારવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ પૂર્વ-આયોજન અથવા વિચારણાની ગેરહાજરી યથાવત રહે છે. અપીલકર્તાના વિદ્વાન એડવોકેટે આ કોર્ટને એવું માનવા માટે સમજાવવાનો સખત પ્રયાસ કર્યો છે કે આ કેસ આઈપીસી ની કલમ ૩૦૦ ના અપવાદ ૪ દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યો છે: પૂર્વયોજિત આયોજન વગર આવેશના આવેગમાં અચાનક લડાઈ. જ્યારે આપણે ઉક્ત રજૂઆતો પર ધ્યાનપૂર્વક વિચાર કર્યો છે, ત્યારે ખાસ કરીને ઘાની સંખ્યા અને મહત્વપૂર્ણ વિસ્તારો પરના તેમના લક્ષ્યને ધ્યાનમાં રાખીને તથ્યો અપવાદ ૪ ના તમામ ઘટકોને સંપૂર્ણપણે સંતોષે છે તે સ્વીકારવા માટે આપણું મન માનતું નથી. જોકે, વિકલ્પ તરીકે, ગુનાહિત સંજોગો અને તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા પણ કે પ્રશ્નમાં રહેલી ઘટના કોઈ પૂર્વ વેર કે હેતુ વગર ક્ષણના આવેગમાં બની હતી, એકંદર સંજોગો મજબૂત રીતે દર્શાવે છે કે આ કૃત્ય આવેશના આવેગમાં ગંભીર અને અચાનક થયેલી ઉશ્કેરણી હેઠળ કરવામાં આવ્યું હતું.

૧૯. તબીબી પુરાવા, ખાસ કરીને એક્ઝિબિટ-૧૭ પરનો પોસ્ટમોર્ટમ અહેવાલ જે ૧૦-૧૨ સેમી અને ૭ સેમી ના ટ્રેક્ટ સાથે પેટ સુધી પહોંચતા ઊંડા સ્ટેબ વૂન્ડ્સ, પાંસળીનું આંશિક કપાણું, ૩૦૦ મિલી લોહીવાળા પ્રવાહી સાથે પ્લ્યુરલ કેવિટીઝમાં પર્ફોરેશન, ફેફસાં અને હૃદય પર પરના થર, અને ભરેલા આંતરિક અંગો સહિત બહુવિધ ઊંડા ઘાની ઇજાઓ દર્શાવે છે, તે સ્થાપિત કરે છે કે ઇજાઓ કુદરતી ક્રમમાં મૃત્યુ નીપજાવવા માટે પૂરતી

હતી. તેથી, અપીલકર્તા જાણતો હતો કે શરીરના મહત્વપૂર્ણ ભાગો પર તીક્ષ્ણ છરી વડે વારંવાર ઘા મારવાથી મૃત્યુ થવાની સંભાવના છે. આમ, આ કેસ આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪ ભાગ ૧ હેઠળ સીધો આવે છે, જ્યાં મૃત્યુ એવા કૃત્ય દ્વારા થાય છે જે એવી શારીરિક ઈજા પહોંચાડવાના ઈરાદાથી કરવામાં આવે છે જેનાથી મૃત્યુ થવાની સંભાવના હોય અથવા તે કૃત્યથી મૃત્યુ થવાની સંભાવના હોવાના જ્ઞાન સાથે કરવામાં આવે. ડૉ. રમેશકુમાર મગનભાઈ શાહ અને ડૉ. પૂર્વી શીતલગીરી ગોસ્વામી દ્વારા નોંધવામાં આવેલા ડાઇંગ ડિકલેરેશન, જેમાં મૃતકે, ભાનમાં હોવા છતાં, છરીના ઘા ખાસ કરીને આરોપી પર આપ્યા હોવાનું જણાવ્યું હતું, તે ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૩૨(૧) હેઠળ વિશ્વસનીય અને ગ્રાહ્ય છે. જોકે, આ નિવેદનો, ભલે ઈજાઓના કર્તા સાબિત કરતા હોય, મૃતકને મારી નાખવા માટે આરોપીના ભાગે કોઈ હેતુ અથવા પૂર્વ-આયોજિત યોજના દર્શાવતા નથી. એવું જણાય છે કે અચાનક થયેલા ઝઘડાના કારણે આરોપીએ આત્મનિયંત્રણ ગુમાવ્યું હતું અને આવેશના આવેગમાં કામ કર્યું હતું.

૨૦. આ કોર્ટે હળવા કરનારા સંજોગોનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કર્યા પછી ઠેરવ્યું છે કે આઈપીસી ની કલમ ૨૯૯ હેઠળ આવતા ઘટકો સંતોષવાના રહે છે જેથી આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ ખૂન સમાન ગુનો સ્થાપિત કરી શકાય જે હાથ પરના કેસમાં અગાઉના પેરામાં ચર્ચા કર્યા મુજબ ઓછો હોવાનું જણાય છે. જોકે સંજોગો, જેમ કે પરસ્પર ગાળાગાળીમાંથી અચાનક થયેલી

ઉશ્કેરણી, પૂર્વયોજિત આયોજનની ગેરહાજરી, ખિસ્સામાંથી આવેગજન્ય રીતે હથિયાર બહાર કાઢવું, કોઈ પૂર્વ વેર ન હોવું, અને ગુસ્સાના આવેશમાં બનેલી ઘટના સ્થાપિત થાય છે, તે આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪ ભાગ I હેઠળ ખૂન ન ગણાય તેવા સાપરાધ માનવવધની સુવિદિત શ્રેણીમાં બંધ બેસે છે. તબીબી પુરાવા, ભલે કેટલીક ઇજાઓની ખાસ કરીને નંબર ૩, ૪ અને ૫ ની ગંભીર અને પ્રાણઘાતક પ્રકૃતિની પુષ્ટિ કરતા હોય, મૃત્યુ નીપજાવવાનો ચોક્કસ ઈરાદો સ્થાપિત કરતા નથી પરંતુ સ્પષ્ટપણે જ્ઞાન દર્શાવે છે કે આવા કૃત્યોથી મૃત્યુ થવાની સંભાવના હતી. અમદાવાદ સિવિલ હોસ્પિટલમાં આઠ દિવસની સારવાર પછી થયેલું મૃત્યુ આગળ જતાં એ નિષ્કર્ષને સમર્થન આપે છે કે આ કૃત્ય મારવા માટેના ગણતરીપૂર્વકના આયોજનને બદલે અચાનક આવેલા ગુસ્સામાંથી ઉદ્ભવ્યું હતું.

૨૧. વધુમાં, અપીલકર્તાનું કૃત્ય એવું નથી જેના પરિણામે તાત્કાલિક મૃત્યુ થયું હોય. મૃતક આશરે આઠ દિવસ સુધી સારવાર લીધા બાદ મૃત્યુ પામ્યા હતા, જે સમયગાળા દરમિયાન તેઓ બે અલગ-અલગ ડોક્ટરોને એકરૂપ હિસ્ટ્રી સ્ટેટમેન્ટ આપવા માટે પૂરતા ભાનમાં રહ્યા હતા. ભલે ઇજાઓ ગંભીર હતી અને કુદરતી ક્રમમાં મૃત્યુ નીપજાવવા માટે પૂરતી હતી, વિલંબિત મૃત્યુ અને આરોપી દ્વારા અયોગ્ય લાભ લેવામાં આવ્યો હોવાનું અથવા કોઈ ફૂર કે ઘાતકી વર્તન દર્શાવતા પુરાવાની ગેરહાજરી એ નિષ્કર્ષને મજબૂત બનાવે છે કે આ ગુનો આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ ને બદલે આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪

ભાગ I હેઠળ આવે છે. પોસ્ટમોર્ટમ અભિપ્રાય, ડાઇંગ ડિકલેરેશન, હોસ્ટાઇલ ફરિયાદી, આવી ઇજાઓ પહોંચાડવા માટે સક્ષમ છરીની રિકવરી, અને માર્ગદર્શક પૂર્વદ્રષ્ટાંતો સહિતના પુરાવાઓના સંચયી મૂલ્યાંકન પર, અમે દોષસિદ્ધિને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ માંથી આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪ ભાગ I માં બદલવા માટે પ્રેરાઈએ છીએ.

૨૨. અચાનક થયેલા હુમલાનું સ્વરૂપ, પૂર્વયોજિત આયોજનની ગેરહાજરી, ગાળાગાળી દ્વારા પરસ્પર ઉશ્કેરણીમાંથી ઉદ્ભવેલો આવેશનો આવેગ, પક્ષકારો વચ્ચેના સંબંધો, અને ઘટના પછીનો લાંબો સમયગાળો સહિતના સંજોગોની સમગ્રતાને ધ્યાનમાં રાખીને, ઉપર મુજબ અપીલકર્તાની દોષસિદ્ધિને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪ ભાગ I માં બદલવા પર, તેમણે પહેલેથી જ ૮ વર્ષ અને ૧૦ મહિનાની સજા ભોગવી દીધી છે. આમ, અમે આરોપીને તેમણે પહેલેથી વિતાવેલા સમયગાળાની દંડ સાથે સજા ફટકારીએ છીએ.

૨૩. પરિણામે, અપીલ અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

(એ) અપીલકર્તાની આઈપીસી ની કલમ ૩૦૨ હેઠળની દોષસિદ્ધિને આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪ ભાગ I હેઠળની દોષસિદ્ધિમાં બદલવામાં આવે છે.

(બી) આજીવન કેદની સજાને ૧૦ વર્ષની સખત કેદ સુધી સુધારવામાં આવે છે.

(સી) સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા ફટકારવામાં આવેલી દંડની રકમ અને દંડ ન ભરે તો કેદની સજા યથાવત રહેશે.

(ડી) જો અન્ય કોઈ કેસમાં જરૂર ન હોય તો, અપીલકર્તાને તેની અટકાયતની તારીખથી ૧૦ વર્ષની વાસ્તવિક કેદ પૂરી થયા પછી જ મુક્ત કરવામાં આવશે.

(ઈ) જામીન બોન્ડ રદ્દ કરવામાં આવે છે.

(ઇલેશ જે. વોરા, ન્યાયમૂર્તિ)

(આર. ટી. વરછાની, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.